

The book cover features a highly detailed, ornate border in a dark blue-grey color. At the top center, a bearded man with a halo (likely Christ or a saint) is depicted within a semi-circular arch, holding a book. On either side of this central figure are more figures, including a woman and a child. The border is further embellished with classical columns, acanthus leaves, and various figures, including a woman reclining on a column and a winged figure at the bottom. The central area of the cover is a solid, light grey rectangle.

Francesco
Petrarca

Kanconijer
izbor

e-Lektire
lektire.skole.hr

Francesco
Petrarca

Kanconijer

izbor

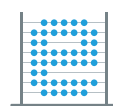
s talijanskog prepjevao
Mirko Tomasović

e-Lektire
lektire.skole.hr

CARNET

e-Škole
USPOSTAVA SUSTAVA RAZVOJA
DIGITALNO ZRELIH ŠKOLA
(PILOT PROJEKT)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Više informacija o EU fondovima možete naći na web stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije:
www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET.

Sadržaj

Francesco Petrarca.....	5
Prije čitanja.....	9
Za života gospoje Laure.....	11
I. Vi koji čtite versâ razasutih.....	12
III. Bje dan ù kî sunce zrâke zgasi.....	13
V. Kroz uzdahe kad stanem ime zvati.....	14
XIII. Sred drugih gospa, òd sâta do sâta.....	15
XLI. Kad ono drvo krene s mjesta svoga.....	16
LIV. Jer joj na licu ljubavi bje znamen.....	17
LXI. Blažen nek dan je, mjesec, ljeto cijelo.....	18
XC. Lahórak vlasi zlatne rasuo je.....	19
CVI. Anđelčica je divna lakih krila.....	20
CXXVI. Bistra, svježa i blaga.....	21
CXXXII. Što ćutim, što je, ako ljubav nije?.....	23
CXXXIV. Ja nemam mira, u rat a ne krećem.....	24
Nakon smrti gospoje Laure.....	25
CCLXVIII. Što Amore, sad? Svjête daješ koje?.....	26
CCCXI. Taj slavić, koji tako ljubko tuži.....	29
CCCXII. Ni do krasnih zvijezda s vedrim nebesima.....	30
CCCXL. Založe slatki, blago najmilije.....	31
CCCLXIV. Dvadesetjedno ljeto plamtjeh cio.....	32

Metodički instrumentarij.....	33
Poticaji za daljnji rad	41
Rječnik.....	45
Impresum.....	46

Francesco Petrarca

Arezzo, 20. srpnja 1304.

– Arquà Petrarca kraj Padove,

19. srpnja 1374.

Talijanskog književnika Petrarku, začetnika renesanse, utemeljitelja humanizma, »prvog modernog čovjeka«, smatra se za jednog od najvećih i najutjecajnijih pjesnika književnosti zapadnog kruga. Premda je veći dio djela napisao na latinskom, glasovit je ponajviše po svojoj talijanskoj zbirci pjesama *Kanconijer*.

Rođen je u firentinskoj obitelji koja je zbog političkog progona, u sličnim okolnostima koje su odredile i Danteov život, izbjegla u Avignon. Petrarca je studirao pravo u Montpellieru i u Bologni, no nikada ga nije završio. U Avignon, tadašnje sjedište papinskog dvora, Petrarca se vratio nakon očeve smrti (1326.) i preuzeo službu na papinskom dvoru. Tamo se upoznao s provansalskom trubadurskom lirikom – trubaduri su prvi srednjovjekovni stvaratelji svjetovne, ljubavne lirike koje su izvodili uz glazbu, a pojam trubadurstva vezuje se uz srednjovjekovno viteštvo i udvornost.

U Avignonu se dogodio i susret sudbonosan za Petrarkin život i stvaralaštvo – na Veliki je petak 6. IV. 1327. u crkvi sv. Klare ugledao Lauru. Laura je vjerojatno rođena de Noves, a udana je de Sade. Bila je ljubav Petrarkinog života i muza njegova pjesničkog nadahnuća. Njoj je posvetio ljubavne pjesme na talijanskome koje će mu donijeti ugled i slavu. Laura je umrla od kuge, »crne smrti« 1348. godine.

Radio je u službi crkvenih i svjetovnih uglednika i moćnika, seleći se i puno putujući. Proputovao je čitavu Europu, živio u Padovi, Milanu, Veneciji, Parizu i Avignonu. Kao štićenik moćnika, bio je čest gost na europskim dvorovima i savjetnik vladara. Posljednje je godine života, pritisnut bolešću, proveo u mjestu Arquà u okolici Padove. Za života je bio iznimno cijenjen pjesnik, tada prvenstveno zbog latinskih djela, a ovjenčan je lovorom na Kapitolu u Rimu 8. IV. 1341. godine.

Petrarca je imao dvoje izvanbračne djece. Sin je mlad umro od kuge, a uz kćer i njezina muža pjesnik je proveo zadnji period svoga života.

Premda je veći dio opusa napisao na latinskom jeziku, slavu je stekao zbirkom talijanskih pjesama, isprva nazvanih prema sintagmi iz prvoga stiha uvodnoga soneta *Rasunte rime* (*Rime sparse*). Autor im je dao latinski naslov: *Rerum vulgarium fragmenta* (*Ulomci na pučkome jeziku*). Zbirka je s naslovom *Kanconijer* (*Canzoniere*) prvi put objavljena u Veneciji 1470. godine.

Tih 366 sastava, većinom soneta, dijeli se na pjesme napisane za života gospođe Laure i nakon smrti gospođe Laure. Neke su pjesme političke i prigodne tematike, no najbrojnije su ljubavne. U središtu je pjesničkog nadahnuća Laura, no autorovo je zanimanje usmjereno na vlastiti subjekt, na svoje osjećaje, misli, dileme. Lirski subjekt *Kanconijera* obilježen je nemirom i stalnom potragom do smirenja. Laura je pokretač pjesnikovih nemira i lutanja, ona nije, poput Danteove Beatrice, od Boga poslano biće koje će pjesniku donijeti spasenje. *Kanconijer* završava pjesmom u kojoj pjesnik zazivlje Blaženu Djevicu Mariju i zaključuje ga riječju *mir*. Petrarki spokoj ne donosi ljudsko biće, on za konačni mir zazivlje Blaženu Djevicu.

Petrarca je svoje pjesništvo značajno oslonio o srednjovjekovni trubadurski i stilnovistički uzus pjevanja *gospoji*, ali mu je postavio i nove zahtjeve, posebno u pogledu formalnoga i metričkog sklada. Ustrajao je na metričko-sintaktičkoj pravilnosti u gradnji stiha, pa se rečenične stanke najčešće podudaraju s metričkima. Nastojanjem oko formalnoga sklada izmijenio je otprije prisutne pjesničke oblike (npr. sonet) i dao im formu koja će odlučujuće utjecati na svu kasniju europsku liriku.

U latinskom djelu *Moja tajna* (*Secretum meum*, 1342.-43.) Petrarca donosi ispovjedni imaginarni dijalog sa sv. Augustinom, obilježen opet autorovim nemirom i suprotstavljenim težnjama. U zbirci biografskih portreta *O znamenitim muževima* (*De viris illustribus*, 1338.-39.), Petrarca donosi biografije velikana klasične kulture. U vrlo opsežnom latinskom spjevu u heksametrima *Afrika* (*Africa*, 1338./39.-1342.) piše o II. punskom ratu. U zbirci anegdota *Knjige o spomena vrijednim stvarima* (*Rerum memorandarum libri*, 1343.-45.) govori o povijesnim ličnostima. Petrarca je na latinskome još pisao traktate (*O samotnu životu* – *De vita solitaria*, 1346; *O pobožnoj dokolici* – *De otio religioso*, 1347; *O pomoćima u dobroj i u zloj sreći* – *De remediis utriusque fortunae*, 1354–60), polemike, ekloge, molitve, ispovijedi u stihovima, te više od tisuću pisama u prozi. Ipak, Petrarkina su latinska djela ostala u sjeni znamenitoga *Kanconijera*.

Čitavo je Petrarkino djelo obilježeno spojem klasičnih i kršćanskih vrijednosti. Oživljavao je klasične uzore, u brojnim svojim latinskim djelima, povezujući ih i pomirujući s kršćanskim vrijednostima, po čemu je najavio humanizam. Kao predhumanist i pjesnik iznimna utjecaja na razvoj europske lirike, Petrarca se ubrojio među najznačajnija imena svjetske književne baštine.

Petrarca je ostavio značajan trag i na hrvatskom pjesništvu, vidljiv u djelu hrvatskim petrarkista – Šiško Menčetić, Džore Držić, Mavro Vetranović, Hanibal Lucić, Dinako Ranjina, Dominko Zlatarić i drugi – te u čitavoj hrvatskoj renesansnoj književnosti, ali i u novijoj hrvatskoj književnosti. O njegovu utjecaju na književnost i kulturu govore

pojmovi *petrarkizma*, koji je u 15. i 16. stoljeću bio preplavio čitavu Europu, i pojam Petrarkina soneta. O Petrarkinu je djelu napisana brojna literatura i dan-danas je predmet istraživanja. Petrarkino iskustvo ljubavi prema Lauri postalo je općepoznatim mjestom kulture, i sve Laure, a brojne su i u hrvatskoj književnosti, uspostavljaju s njom određeni odnos.

»Ernest Renan proglasio je Petrarku prvim modernim čovjekom. Njegova je modernost u nemiru, u neprekidnom traženju novoga, u žudnji za samoćom i istovremenom traženju bučnih dvorova, u ljubavi prema prirodi u bježanju od nje, u čestim putovanjima i u čežnji za nekim predjelom u kojemu bi se konačno smirio« (Olinko Delorko).

* * *

Najpoznatije Petrarkino djelo, *Kanconijer*, zbirka je lirike u kojoj je 317 soneta, 29 kancona, 9 sestina, 7 balada i 4 madrigala. Dijeli se u dva dijela, prvi nosi naslov *Za života gospođe Laure*, a drugi *Poslije smrti gospođe Laure*. Pjesme su velikom većinom ljubavne, no neke su i političke, a tri su soneta usmjerena protiv avinjonskoga papinskog dvora.

Na *Kanconijeru* je Petrarca radio gotovo čitav život, vraćao se napisanom, dotjerivao, poboljšavao, brusio... Težio je formalnom savršenstvu i melodijskom skladu izraza.

Ljubavni su stihovi nadahnuti Laurom, lijepom ženom koji je pjesnik susreo kad su mu bile 23 godine, u crkvi na Veliki petak 6. travnja 1327. godine. Već je tada Laura bila supruga i majka. Ipak, pjesnik je javno pokazivao svoje nadahnuće njome, njezinom ljepotom, kako izvanjskom tako i ljepotom duha. Iako je Laura motiv njegova ljubavnoga stvaralaštva, pjesnik u *Kanconijeru* donosi zapis vlastite patnje zbog neostvarive ljubavi, vlastitih raspoloženja, sumnji, dvojbi, nadanja. Prije svega, Petrarca donosi sliku svoga nemira proizašloga iz sukoba želja i mogućnosti, idealnoga i stvarnoga, duhovnoga i nagonškoga, nade i očaja, vječnog i prolaznog. Antiteza je stoga i temeljna stilska figura na kojoj Petrarkine pjesme počivaju. Smirenje pjesnik nalazi u vječnom životu, *Kanconijer* završava pjesmom u kojoj pjesnik zazivlje Blaženu Djevicu Mariju i zaključuje pjesnički put riječju *mir*.

Petrarca je svoje pjesništvo značajno oslonio o srednjovjekovni trubadurski i stilnovistički uzus pjevanja gospoji, ali mu je postavio i nove zahtjeve, posebno u pogledu formalnoga i metričkog sklada. Nastojanjem oko formalnoga sklada izmijenio je otprije prisutne pjesničke oblike (npr. sonet, madrigal, kanconu, sestinu) i dao im formu koja će odlučujuće utjecati na svu kasniju europsku liriku. Sonet u formi kojom se Petrarca dominantno koristio naziva se i danas Petrarkinim sonetom.

Petrarkino ljubavno pjesništvo ostavilo je traga i u hrvatskoj književnosti: preko posrednika, prebrojnih talijanskih petrarkista, ali i neposredno preko prijevoda odnosno prepjeva njegovih stihova na hrvatski jezik. Među najstarijim su prepjevima oni iz

15. i 16. stoljeća koje potpisuju Frano Božićević Natalis, Horacije Mažibradić, Patar Zoranić, pa do prevoditelja iz 19. i 20. stoljeća, među kojima su istaknutiji Ante Tresić Pavičić, Vladimir Nator, Mihovil Kombol, Olinko Delorko, Frano Čale, Nikola Milićević, Mirko Tomasović, Ljerka Car Matutinović i drugi.

dr. sc. Jelena Vignjević

Prije čitanja...

- Razmisli o ženskoj ljepoti. Kakvu ženu smatraš lijepom? Koje bi odlike danas trebala imati lijepa žena?

Na slici je prikaz ideala ženske ljepote u Europi u 15. stoljeću. Analiziraj sliku (samostalno ili u suradnji s drugim učenikom).

Izvor: [Wikimedia Commons](#)

Čini li se današnjem oku prikazana žena lijepom? Ako gledamo na osnovu danas uobičajenih predodžbi ljepote, smatrate li da bi trebalo što promijeniti na licu žene na slici?

Kakve se obrve danas smatraju lijepima na ženskom licu? Kakve trepavice? Kakav je nos danas lijep? Kakve usnice?

Kad se o tipu ženske ljepote radi, neki će i danas reći da je ideal lijepe žene plavokosa, plavooka i nježna ženska pojava. Upravo je taj ideal osmislio Petrarca, a nametnuli ga brojni njegovi pjesnički sljedbenici – petrarkisti.

Petrarca je živio u Italiji gdje je malen broj žena opisanoga izgleda. Mnogi stoga drže da Petrarkina Laura nije stvarna žena. Da je Petrarca tvorac mita o idealnoj ženi, lijepoj izgledom i plemenitoj duhom. Mita koji je živ i danas, više od pola tisućljeća nakon Petrarke.

Za života gospoje Laure

I.

Vi koji čitate versâ razasutih
uzdaha zvuk mi, mojeg srca ića,
u prvoj bludnji mladoga mi bića
kad drugi čovjek bjeh u istoj pûti,

nestalnog sloga, kroz zbor i plač ljuti
cić tašćih nada, tašćih muka cića,
onog, kî s kušnjom ljuvenog je žića,
uhvam se oprost, sa mnom nek i ćuti.

Al znam sad dobro zač o meni dugo
pučanstvo sve je povijedalo glasno
s čeg stid nad sobom često mi se zgodi;

i plod mi tlapnji stid je, ništa drugo,
i pokajanje, i spoznanje jasno
da san je kratak to što svijetu godi.

III.

Bje dan ù kî sunce zrăke zgasi,
jer svojeg Tvorca bilo mu je Źao,
kad uhićen sam, a da nisam znao;
tvog oka, gospo, svezaše me krâsi.

Ne činjaše se da su došli časi
Amora hitcu da bih otpor dao;
u dvojbe nisam, bezbriŹan, stog pao,
spojili s općim moji se uzdasi!

Bez oruŹja me nađe Amor tada,
slobodnog puta od vida do grudi
a suze bile do luke mu staza;

na čast mu nije, barem tako sudim,
što meni takvom strijelom ranu zada;
s oruŹjem bjeste, lûk svoj vam ne kaza.

Bje dan ù kî sunce zrăke zgasi – Veliki petak, 6. travnja 1327. godine, kada je pjesnik prvi put ugledao Lauru. Prema evanđeljima, u trenutku smrti Kristove pomračilo se sunce.

V.

Kroz uzdahe kad stanem ime zvati
koje mi Amor usred srca stavi,
hvaLA U glasu tad se sama javi
kod prve riječi što vam spomen prati.

Na kREpost velju kad pomislim zatim
još spremnije bih pjevo vašoj slavi,
al: sTAni, više kraj, ne zaboravi
da nemaš dosta snage čast joj dati.

Tako se hvaLA, UREs i sklad krije
u svakom slogu kada tko spomene
onu što od svih štovat valja prije:

samo što možda Apolonu nije
drago da dičit grane zimzelene
i smrtni jezik preuzetno smije.

Pjesnik o ovom sonetu po prvi put otkriva ime voljene gospe, Laureta, skrivajući ga u pojedinim slogovima, u riječima koje su prilične da se njima otkrije njezino ime. U izvorniku to su riječi: LAUdando, REal, TAcI, LAUdare, REverire.

Bogu pjesnika Apolonu posvećen je lovor (lat. *laurus*), »grane zimzelene«, simbol pjesničke slave.

XIII.

Sred drugih gospa, òd sāta do sāta,
kad Amor dođe u divnom joj liku,
što druge manje dosežu joj diku
sve više žudnja ljuvena me hvata.

Ja mjesto, sat blagosiljam i vrijeme
kad spaziše joj višnju lijepost oči,
pa velim: Dušo, hvalu sada sroči
jer dostojna bje časti te golēmē.

Ljuvena miso od nje k tebi stiže,
dok za njom ideš, k najvišem te vodi,
ne mareć onog što drugima godi;

lijepost duhovna sva ti iz nje hodi,
k nebesima te pravim putem diže,
te već se dičim da sam spasu bliže.

najvišem: Bogu.

što drugima godi: zemaljski život.

XLI.

Kad ono drvo krene s mjesta svoga
što ljubljaše ga Feb u ljudskom tijelu,
znoji se, puše Vulkan pri svom djelu
da strijele skuje za Jupitra boga:

što časak grmi, čas kiši, čas sniježi,
ne štujuć više Cezara od Jana;
daleko jer mu draga odabrana
od suzne zemlje sunce kada bježi.

Tad Mars i Saturn zarude od plama
okrutne zvijezde; a Orion smjeli
brodaru jedro i kormilo slama.

Uzbunjen jako, Eol hukom veli
svima, Neptunu, Junoni, i nama,
da ode lijepost što i raj je želi.

drvo – Dafne, kći riječnoga boga Peneja, jedna od najljepših nimfi, u koju se zaljubio Apolon (Feb) zbog jedne šale: narugavši se Erosovu zlatnomu luku, ovaj ga je iz osвете pogodio strjelicom koja izaziva ljubav, a Dafne, koja je slučajno naišla, strjelicom koja ljubav ubija. Budući da Dafne nije mogla pobjeći Apolonu, zamolila je oca Peneja da joj promijeni lik, pa ju je on pretvorio u lovorovo stablo (grč. δάφνη).

LIV.

Jer joj na licu ljubavi bje znamen
romarka srce ganula mi neka:
vrjednijom od svih činjaše se za me.

Zelenim poljem te je stadoh pratit:
glas jaki začuh zborit izdalèka:
»Zač šumom moraš puste kroke tratit?«

U sjen se bukve stisnuo tad ja sam,
zamišljen vrlo; na sve strane svrnuh
pogled, i vidjeh: put je preopasan;
skoro u podne te se natrag vrnuh.

LXI.

Blažen nek dan je, mjesec, ljeto cijelo,
i hip, i časak, sat, vrijeme i doba,
i predjel lijepi, mjesto gdje do groba
oko je lijepo omču za me splelo;

blaženo prve slatke patnje vrelo
Amoru otkad služim poput roba,
i lûk, i strijelâ ubod, i tjeskôba
s ranâ što srcu gredu mi kroz tijelo.

Blažene riječi štono ih bez broja,
svud zovuć ime moje gospe, rasuh,
i plač, i uzdah, vaj i žudnja moja;

svi mi papiri, s kîh sam i na glasu,
blaženi nek su, i misao koja
tek s njom, ne s drugom, svakom je u času.

Pjesmu je prepjevao dubrovački renesansni pjesnik Šiško Menčetić (1457.-1527.):
Blaženi čas i hip najprvo kad sam ja.

Uvrštena je u *Zbornik Nikše Ranjine*.

XC.

Lahórak vlasi zlatne rasuo je,
što ih u tisuć ljubkih uzla svila;
vrh mjere svjetlost plamtjela je mila
očiju lijepih, sad oskudna što je;

sažalne lice poprimilo boje,
ne znam je l' privid il istina bila:
kog čuda što se u oganj izvila
ljuvena iskra u srcu jur mojem?

Anđelu nalik bje u hodu tada
ne smrtnoj tvari; kô u ljudskog stvora
zvonjele nisu njene jasne riječi:

Sunašce živo, duh s nebeskih dvora
bje to što vidjeh; nije l' takva sada,
popustom lûka rana se ne liječi.

CVI.

Anđelčica je divna lakih krila
sišla s nebesa ponad svježeg žala,
baš kuda šetah po usudu svome.

Kad samog me bez pratnje opazila
svilenu omču za mene je stkala
u travi, na zelènu putu mome.

Bjeh svladan; al mi ne bje poslije žao,
tako joj sladak sjaj iz oči sjao.

CXXVI.

Bistra, svježa i blaga
vodo, gdje lijepe ude
uroni ona, jedina od žena;
stup joj bje, grano draga,
(sjećanja uzdah bude)
lijepoga boka, na te naslonjena;
vi travke, što vas njena
oprava prekri bijela
uz anđeoska njedra;
lahore zraka vedra,
očiju lijepih gdje me zgodi strijela:
svi skupa, čujte sada
zadnje mi riječi čemera i jada.

Ako pak udes htjedne,
(a nebo tek to može)
nek Amor suzne ove oči zgasi,
ostatke nek mi bijedne
međ' vama tu polože;
duša se, čista, u svom stanu skrasi.
Lakši bit smrtni časi
s tim će mi pouzdanjem
na stazi što vrluda,
jer duh shrvan od truda
mirniju luku nigda, tako ranjen,
nać ne će, ni grob tiši
da mesa trošnog i kosti se liši.

Dohodi možda vrijeme
da se na mjesta znana
i lijepa, krotka zvjerka opet vrati,
te ondje nekoć gdje me
blaženog spazi dana,
da svrne pogled željni, umiljati
tražeć me; jao, zatim,
videć zemlju kod stijenja,

nadahne Amor da je
na mile uzdisaje,
ištuće za me milost oproštenja;
brišuć, da nebo gane,
koprenom lijepom oči uplakane.

S lijepog se granja lilo
(pamćenja slatka i vjerna)
vrh njena krila kao kiša cvijeće;
ona bje, sjedeć milo,
u takvu slavlju smjerna,
u oblak skrita ljuvene sve sreće:
čas cvijet joj na skut slijeće,
a čas na vlasi skladne,
kô zlato, biser pravi
uvojci bili plavi;
još, čas na zemlju, čas na vodu padne
cvijet, kružeć amo-tamo,
»Tu«, kanda zbori, »kralj je Amor samo.«

Kolikrat tad izustih,
u čudu, zadržano:
»U nebu ona rodi se zaista.«
Zaboravu se pustih,
jer rajsko milje njeno,
što s lica, kroz zbor i smijeh sladak blista,
postade zbilja čista
suproć ove zemaljske,
te rekoh ovako:
»Kada tu dođoh, i kako?«,
misleć da dospjeh u prostore rajske.
Otda drag mi vrh svega
kraj ovaj, mira nigdje mi bez njega.

Kancono, da si lijepa kô što želiš,
mogla bi izać holo
iz luga, pače ić' u ljudsko kolo.

CXXXII.

Što ćutim, što je, ako ljubav nije?
 Ako je ljubav, Bože, što je ona?
 Ako je dobra, zašto je zlu sklona?
 Ako je zla, zbog čega slatka mi je?

Gorim li od sebe, čemu plač i tužba?
 Kriv li sam' tome, malo jauk vrijedi.
 O živa smrti, slatkoćo u bijedi,
 ako vas neću, čemu ste mi družba?

Al ako vas hoću, zdvajati nemam prava.
 Suprotni me vjetri, kroz šum i bjesnoću,
 tjeraju u čamcu vrh bezdana plava.

Slab razbor i grijesi razlog su mi sjeti,
 tako da ne znam sam stvarno što hoću,
 te se znojim zimi, a cvokoćem ljeti.

CXXXIV.

Ja nemam mira, u rat a ne krećem;
bojim se, uzdam; led sam, plam me žeže;
i na tlu ležim, i vrh neba lijećem,
svijet cio grlim, i ništa ne stežem.

Ja njen sam uznik, lance mi ne meće,
ne drži svojim, a kruto me veže;
Amor me smaknut, ni izbavit ne će,
ne želi živim, ni izvuć iz mreže.

Bez glasa kričim, i vidim bez vida;
i pomoć ištem, i poginut žudim;
i inog ljubim, sebi mrskim bivam.

Jadom se hranim, smijući se ridam;
i smrt i život podjednakim sudim:
za ovo stanje vi ste, gospo, kriva.

Ovaj je sonet prepjevao i u svoj roman *Planine* (1536.) uvrstio Petar Zoranić, hrvatski renesansni književnik iz Zadra: *Mira ne nahodim, nit s' imam ratit s kim.*

Nakon smrti gospoje Laure

CCLXVIII.

Što Amore, sad? Svjēte daješ koje?
Umrijeti vrijeme stīže,
a kasnim više no bih htio, tužan.
Gospa je mrtva, s njom je srce moje;
želeć mu doć' što bliže,
prekinut valja ovaj život ružan,
jer nadu mi ne pruža
nju vidjet ovdje, čekanje me mori;
u plač se pretvori
odlaskom njenim sva mi radost smjesta,
i slast života otad svaka nesta.

Amore, znaš sve: žalim se kod tebe
zbog toga gubitka neprebolna, kobna;
moj jad, ćutim, boli te i tlači,
dapače naš je, jer nam se na greben
nasuka lađa drobna,
i najēdnom se sunce naše smrači.
Koji um riječ će naći
da opiše mi vjerno stanje sjete?
Neharni, slijepi svijete!
Da mnome plačeš, razloga je dosta,
nje jerbo lišen, bez lijeposti osta.

Pade ti slava, ti to ne zamijeti;
nisi ni vrijedan bio,
dok živiljaše tu, nit' je upoznati,
nit' da te taknu stupaji joj sveti;
trebaše stvor, lijep, mio,
prisućem svojim nebu ukras dati.
Ja bez nje vazda patim,
taj mrzeć život, sebe sama pače,
doživljem je i plačem:
od sviju nada to mi preostaje,
i to me drži da još uvijek trajem.

Lijep lik joj posta, jao, zemljom tavnom,
što među nama bješe
s nebesa odzgor svjedočio sreću.
Njen duh nevidljiv u raju je slavnom
onoga vela riješen,
kî sjenu dade njenih ljetâ cvijeću,
a čiju će odjeću
još jednom obuć i svuć više nikad,
kad budu lijepost, dika
toli joj veće, koli više važi
vječna ljepota od zemaljske draži.

Ljepša no igda i draža gospoja
u misli pohodi me,
kô gdjeno ju se najželnije čeka.
To glavna, prva potpora je moja,
druga svijetlo joj ime,
u srcu kog mi zvoni slatka jeka.
Sjetiv' se da mi nekad,
nadanje sad mrtvo, bje živo, vruće
u doba joj cvatuće,
što postah Amor znade, te se nadam,
i ona Bogu što je blizu sada.

Gospe, što krâs joj gledale ste pravi,
anđelski život s ćudi,
što nebesa je, a ne zemlje vrijedna,
nek vam se za me, ne pak za nju, javi
ganuće, sućut zbudi,
jer u raj ode ostaviv me bijedna;
ako me stvar ijèdna
već dugo priječi da pođem za njome,
što Amor zbori mnome
to me tek drži čvor da ne sm'jem sjeći;
u meni ove on besjedi riječi:

»Obuzdaj sebe što si shrvan tugom,
jer kad se prevcc hlepi,
gubi se nebo kôm ti misli teže,
gdje živi ona što je mrtva drugom,

smiješec se, s tebe strepi,
lijeposti svojoj kâ se s tijelom veže;
glas o njoj koji seže
na puno strana, tvoj jezik ga krasi,
molbu šalje, ne gasi,
nego još više ime joj svjedoči,
ako ti drage bjehu njene oči.«

Bježi od zelenila,
gdje poju, kliču da zastala nisi,
plač, ne kancona, ti si:
k veselu puku nipošto ne skreći,
udovo tužna, crnoj u odjeći.

CCCXI.

Taj slavić, koji tako ljubko tuži
 možda zbog drúgê il poroda mlada,
 dok pjev mu slatki poljem, nebom kruži,
 uz zvuke s toli miline i sklada,

noć kanda cijelu on se mnome druži
 i podsjeća me na moj udes jadan;
 sebe ne drugog jer treba da ružim
 što ne znah da Smrt i božicom vlada.

Lakouman je, tko je takva suda!
 Tko drža da će dvije jasne lûči
 od sunca jače, postat zemlje gruda?

Sad vidim dobro što me sudba huda
 kroz cvil i suze mog življenja uči:
 na zemlji lijepo malo traje svuda.

CCCXII.

Ni do krasnih zvijezda s vedrim nebesima,
ni do mora mirna s lađam' premazanim,
ni do polja cvatnih s ljudstvom oružanim,
ni do šuma, zvjerka gdje sijaset ima,

ni do dobrih vijesti koje novost kažu,
ni do pjesme koja stječe slavu, vijence,
ni do lijepih žena, što sad uz studence,
na zelenu polju svoje pjesme slažu,

meni nije stalo; s njom je u grob palo
i samo mi srce, ja sam njoj ga dao,
njoj što bješe oku svjetlo i zrcalo.

Dosadan mi život, kraj zovem u sjeti
od velike žudnje da bih ugledao
onu koju bješe bolje ne vidjeti!

Ovaj je sonet prepjevao dubrovački renesansni pjesnik Dinko Ranjina (1536.-1607.):
Ni na nebu goru svitle zvizde zriti.

CCCXL.

Založe slatki, blago najmilije,
Smrt mi te uze, rajski paze dvori,
zač milost tvoja kasni, odgovori,
kâ dnevnom žiću snaga, pomoć mi je?

Bar u snu tvoje prikaze sam prije
dostojan bio, puštaš sad da gorim
rashlade lišen: i tko mi je spori,
kad gnjeva gore i prijezira nije:

s kîh ovdje srca milostiva, znamo,
kadikad gode porad tuđe muke,
pa u svom carstvu poraz trpi Amor.

Ti što me vidiš, znaš mi jade puke,
što bol okončat možeš ti mi samo,
pojavom svojom stišaj mi jauke.

CCCLXIV.

Dvadesetjedno ljeto plamtjeh cio,
u vatri sretan, nade pun u vaju,
kad moja gospa uzašla je raju,
i s njom mi srce, deset suze lio.

Sad korim život, nisam više čio,
što sam u bludnjâ skoro previđaju,
zgasio krepost, te Tebi na kraju
predajem, Višnji, njegov skrajnji dio;

raskajan, tužan zbog straćenih ljeta,
koja utrošit trebao sam bolje,
mir tražeć, bježeć od zabluda svijeta.

U pût sam stavljen, Bože, s Tvoje volje,
nek spasi pakla moć me Tvoja sveta,
jerbo ne pravdam, a znam grijehe svoje.

Metodički instrumentarij

dr. sc. Jelena Vignjević

RAZMISLI I STVARAJ

- Pronađi što o Petrarki i njegovu pjesništvu piše u bilješci o autoru.
- Petrarkina zbirka *Kanconijer* isprva se nazivala prema sintagmi iz prvoga stiha uvodnoga soneta, *Rasute rime* (tal. *Rime sparse*) ili *Versi razasuti*, kako je sintagmu preveo Mirko Tomasović. Pročitaj ili poslušaj taj sonet u njegovu prepjevu (može ti ga pročitati drugi učenik, učiteljica, član obitelji ili netko drugi).

I.

Vi koji čitate versâ razasutih
uzdaha zvuk mi, mojeg srca ića,
u prvoj bludnji mladoga mi bića
kad drugi čovjek bjeh u istoj pûti,

nestalnog sloga, kroz zbor i plač ljuti
cić tašćih nada, tašćih muka cića,
onog, kî s kušnjom ljuvenog je žića,
uhvam se oprost, sa mnom nek i ćuti.

Al znam sad dobro zač o meni dugo
pučanstvo sve je povijedalo glasno
s čeg stid nad sobom često mi se zgodi;

i plod mi tlapnji stid je, ništa drugo,
i pokajanje, i spoznanje jasno
da san je kratak to što svijetu godi

Evo pojašnjenja riječi koje možda ne razumijete: *mojeg srca ića* – mogega srca hrane; *u istoj puti* – u istom tijelu; *cić, cića* – radi, zbog; *ljuvenog žića* – ljubavnog života; *uhvam se* – nadam se; *ćuti* – osjeća; *zač* – zašto.

Pjesnik se obraća čitatelju, tj. onome koji čita stihove što su zvuk pjesnikovih ljubavnih uzdača kad je bio mladić (drugi čovjek od današnjega), i moli ga za oprost. Što misliš, zbog čega? Što je pjesnik spoznao? Zbog čega se srami?

Što zaključuješ, u kojoj je životnoj fazi pjesnik napisao ovaj sonet? Kako sad gleda na ljubavnu bol iz mladosti?

Obrati pozornost na sonetnu formu. Koliko je strofa? Koliko stihova imaju prve dvije, a koliko druge? Koliko je slogova u svakom stihu? Koja je shema rime među stihovima? U kojem je dijelu pjesme izrečena poanta, ključna misao?

NAUČI, TO JE VAŽNO

SONET (tal. *sonetto* < staroprovansalski *sonet*: pjesmica < staro-franc. *sonet*) – najpoznatiji oblik talijanske lirike, prihvaćen u gotovo svim europskim nacionalnim književnostima. Osnovni oblik talijanskog soneta čini četrnaest jedanaesteraca (tal. *endecasillabo*) podijeljenih u dva katrena i dva terceta. Rima je u katrenima najčešće ukrštena (*abab abab*) ili obgrljena (*abba abba*), dok u tercetima prevladava raspored *cdc dcd*.

Presudno je na njegovo oblikovanje i popularnost utjecao Francesco Petrarca (*Kanconijer*), pa se taj oblik često i naziva talijanskim ili **Petrarkinim sonetom**. U starijoj je hrvatskoj književnosti sedam soneta zabilježeno u [Ranjininu zborniku](#) s početka XVI. st., a u *Vili Slovinki* (1614.) Jurja Barakovića pedesetak. U hrvatskoj književnosti XIX. st. sonete su pisali [Stanko Vraz](#), [Petar Preradović](#), [August Šenoa](#). Zahvaljujući modernističkim strujanjima, na prijelazu iz XIX.

u XX. st. sonetna je forma doživjela procvat. Najpoznatiji su autori [Ivo Vojnović](#) (*Lapadski soneti*), Ante Tresić Pavičić (*Sutonski soneti*), [Milan Begović](#), [Antun Gustav Matoš](#), [Vladimir Nazor](#), [Miroslav Krleža](#).

RAZGOVOR S UČENICIMA

- Upoznaj znameniti Petrarkin 61. sonet u prepjevu Mirka Tomaso-
vića, lijevo, iz druge polovice 20. stoljeća i u prepjevu [Šiška](#)
[Menčetića](#), desno, dubrovačkoga renesansnog pjesnika iz druge
polovice 15. stoljeća.

LXI.

Blažen nek dan je, mjesec, ljeto cijelo,
i hip, i časak, sat, vrijeme i doba,
i predjel lijepi, mjesto gdje do groba
oko je lijepo omču za me splelo;

blaženo prve slatke patnje vrelo
Amoru otkad služim poput roba,
i lûk, i strijelâ ubod, i tjeskôba
s ranâ što srcu gredu mi kroz tijelo.

Blažene riječi štono ih bez broja,
svud zovuć ime moje gospe, rasuh,
i plač, i uzdah, vaj i žudnja moja;

svi mi papiri, s kîh sam i na glasu,
blaženi nek su, i misao koja
tek s njom, ne s drugom, svakom je u času.

[Zbornik Nikše Ranjine, 262.]

Blaženi čas i hip, najprvo kad sam ja
vidil tvoj obraz lip, od koga slava sja.
Blažena sva mista, kada te gdi vidih,
dni, noći godišta, koja te ja slidih.
Blažen čas i vrime, najprvo kada čuh
ljeposti tve ime, kojoj dah vas posluh.
Blažene boljezni ke patih noć i dan
cić tvoje ljubezni, za koju gubljah san.
Blaženi jad i vaj, ki stvorih do sade
želeći obraz taj sve moje dni mlade.
Blaženo vapije kad ime tvoje zovih,
i gorko trpinje, u željah kad plovih.
Blaženi trak od uze ljuvene, u kojoj
stvorih plač i suze želeći da sam tvoj.
Blažena ljepos tva, blažena tva mlados,
pokli se meni sva darova za rados.

Razumiješ li i prvi i drugi prepjev? Koji ti je prepjev jasniji? Koju formalnu razliku vidiš među prepjevima?

Hrvatski su renesansni pjesnici sonetnu formu smatrali pripadnom i prikladnom talijanskom jeziku, a kad su hrvatskim pisali, najčešće su se koristili dvostruko rimovanim desetercem. Menčetić je prepjevao ovaj Petrarkin sonet na hrvatski jezik odlučivši se za dvanaesteračke distihe. Prouči strukturu dvanaesteraca. Zašto se nazivaju dvostruko rimovanima?

Što sve pjesnik blagoslivlja, smatra blaženim, u ovom sonetu?

Čija iskustva nabraja? Spominje li igdje osjećaje svoje drage?

Je li ljubav prema Lauri za pjesnika samo radost?

U konačnici, zbog čega pjesnik smatra blaženim i vrijednim svoje iskustvo ljubavi prema Lauri?

- Pročitaj ili poslušaj 132. Petrarkin sonet, također u prepjevju Mirka Tomasovića (sonet ti može pročitati drugi učenik, učitelj ili član obitelji).

CXXXII.

Što ćutim, što je, ako ljubav nije?
Ako je ljubav, Bože, što je ona?
Ako je dobra, zašto je zlu sklona?
Ako je zla, zbog čega slatka mi je?

Gorim li od sebe, čemu plač i tužba?
Kriv li sam' tome, malo jauk vrijedi.
O živa smrti, slatkoću u bijedi,
ako vas neću, čemu ste mi družba?

Al ako vas hoću, zdvajati nemam prava.
Suprotni me vjetri, kroz šum i bjesnoću,
tjeraju u čamcu vrh bezdana plava.

Slab razbor i grijesi razlog su mi sjeti,
tako da ne znam sam stvarno što hoću,
te se znojim zimi, a cvokoćem ljeti.

O kojim osjećajima pjesnik govori? Zbog čega je sve puno upitnosti i upitnika? Što to pjesnik ne može razumjeti? Kako objašnjava nemogućnost razumijevanja?

I danas se kaže da je izgubio pamet onaj tko je ludo zaljubljen. Jesi li ikada iskusio osjećaj o kojem pjesnik govori? Dijeliš li pjesnikovo mišljenje – jesu li krivi slab razum (razbor) i grešnost osjećaja?

Razgovarajte o zaljubljenosti i ponašanju zaljubljenih u razredu.

- Pročitajte u manjoj skupini 134. Petrarkin sonet, u prepjevu Mirka Tomasovića. Vrijedi napomenuti da je ovaj sonet prije gotovo 600 godina na hrvatski prepjevao [Petar Zoranić](#), hrvatski renesansni književnik iz Zadra i objavio ga u svom romanu [Planine](#) (1536). Prvi stih kod Zoranića glasi: *Mira ne nahodim, nit s'imam ratit s kim.*

CXXXIV.

Ja nemam mira, a u rat ne hrlim;
led sam, a gorim; plašim se i nadam;
po nebu letim, a na zemlju padam;
ne hvatam ništa, a svijet čitav grlim.

Ona me kazni da sred uza stojim,
nit omču driješi, nit okove steže;
nit da me smakne Amor nit odveže,
neće me živa, ne drži me svojim.

Bez vida vidim, njem glasa ne gubim;
poginut žudim, a pomoći tražim,
sebi sam mrzak, a drugoga ljubim.

Nit mi se smije, niti mi se živi;
Smijem se plaćuć, žalošću se snažim:
za ovo stanje vi ste, gospo, krivi.

Obratite pozornost na antiteze kojima pjesma obiluje. Izdvojite i protumačite sve antiteze. Antitetske parove možete upisati u ovakvu tablicu, a možete ih pripremiti i na drugačiji način (npr. usmeno, uz snimanje na mobitel ili diktafon):

po nebu letim	na zemlju padam

Koga pjesnik smatra krivim za to svoje stanje?

NAUČI, TO JE VAŽNO

ANTITEZA (grčki ἀντιθεσις) je stilska figura koja suprotstavlja, ali ujedno povezuje dva izraza ili pojma (npr. dobro i zlo) u rasponu jedne riječi, fraze ili rečenice, stiha, strofe ili pjesme. Česta je u starogrčkih filozofa i tragičara, u ranokršćanskoj literaturi, u srednjovjekovnom pjesništvu, u manirističkih i baroknih pisaca, te u romantičara.

Razgovor s učenicima

- Jedan od najljepših Petrarkinih soneta, 312., nastao je nakon smrti gospođe Laure. Ovaj je sonet u 16. stoljeću na hrvatski prepjevao dubrovački renesansni pjesnik [Dinko Ranjina](#). Prvi stih u Ranjininu prepjevu glasi: [Ni na nebu goru svitle zvizde zriti](#). Donosimo sonet u modernom prepjevu Mirka Tomasovića:

CCCXII.

Ni do krasnih zvijezda s vedrim nebesima,
ni do mora mirna s lađam' premazanim,
ni do polja cvatnih s ljudstvom oružanim,
ni do šuma, zvjerka gdje sijaset ima,

ni do dobrih vijesti koje novost kažu,
ni do pjesme koja stječe slavu, vijence,
ni do lijepih žena, što sad uz studence,
na zelenu polju svoje pjesme slažu,

meni nije stalo; s njom je u grob palo
i samo mi srce, ja sam njoj ga dao,
njoj što bješe oku svjetlo i zrcalo.

Dosadan mi život, kraj zovem u sjeti
od velike žudnje da bih ugledao
onu koju bješe bolje ne vidjeti!

Kakvo je raspoloženje lirskog subjekta? Zašto mu ni do čega nije stalo? Objasni izričaj da mu je Laura bila »svjetlo i zrcalo«?

Za čime sada pjesnik žudi?

Zbog čega kaže da je Lauru bilo bolje ne vidjeti? Prisjeti se, kada je i gdje pjesnik prvi put ugledao Lauru?

RAZMISLI I STVARAJ

- Naučite napamet barem jedan Petrarkin sonet. Organizirajte natjecanje u interpretaciji Petrarkinih soneta. Sonet možete interpretirati na govornom ili znakovnom jeziku,
- Pridruži se bezbrojnim petrarkistima te pokušaj i ti osmisлити petrarkističku ljubavnu pjesmu. Nasljeduj pjesnika u usredotočenosti na svoje osjećaje i na ljubavni jad, ali i preciznosti forme, stihova, rime. Možeš izdvojiti riječi ili stihove iz nekoliko Petrarkinih pjesama i od njih sastaviti novu, svoju pjesmu.

Imenujte u razredu povjerenstvo, izaberite najuspješniju pjesmu i ovjenčajte lovorovim vijencem najboljeg petrarkista / petrarkistkinju.

- Ilustriraj neki Petrarkin sonet ili osmisli njegovu najavu ili napravi poster u kojem ćeš fotografije ili slike povezati sa stihovima.

Nešto slično možeš načiniti i uz pomoć digitalnog alata **Piclits**:
<http://www.piclits.com/>

- Kako zamišljaš Petrarkinu Lauru. Načini njezin pisani ili usmeni opis, nacrtaj je, naslikaj ili oblikuj (glinom, fimo-masom ili nekim drugim materijalom).

- Istraži više o provansalskoj trubadurskoj lirici uz koju je vezano i Petrarkino lirsko stvaralaštvo. Počni od općeg uvida u Provansu dostupnoga na poveznici:

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50793>

Pomoći će ti i natuknica o trubadurima u Hrvatskoj enciklopediji, dostupna na poveznici:

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62519>

Prikaz provansalske trubadurske lirike možeš izraditi kao poster u infografici, a uz pomoć digitalnog alata **Piktochart**.

Više o tom alatu:

<http://e-laboratorij.carnet.hr/piktochart-izrada-infografike-izvjestaja-postera-i-prezentacija/>

SKUPNI RAD I RAD U PAROVIMA

- Razgovarajte u razredu o ljubavi, viteštvu, trubadurima. Osvrnite se pritom na današnje načine iskazivanja ljubavi, udvaranja i zavođenja. Možete razgovarati i u manjim skupinama, po četiri učenika, zapisati zaključke i predstaviti ih razredu.

Organizirajte debatu Karl Popper ili World Schools formata. Teza može biti:

Viteštvo postoji i danas.

Na stranicama Hrvatskoga debatnog društva – <https://hdd.hr> – potražite više o debati, o spomenutim načinima vođenja debate te o materijalima za pripremu debate (<https://hdd.hr/materijali/>)

- U parovima osmislite intervju s Petrarcom. Jedan učenik može biti novinar, a drugi pjesnik. Učenik novinar može mobitelom snimati intervju. Potom se učenici mogu zajedno osvrnuti na intervju i na usklađenost pitanja i odgovora s Petrarkinim životnim i literarnim vrijednostima.

Poticaji za daljnji rad

1. Pogledaj i/ili poslušaj kratak pregled Petrarkina života i stvaralaštva u crtanom filmu na talijanskom jeziku na poveznici:

https://www.youtube.com/watch?v=Qh_MlRkrlSk

Ako ne znaš talijanski, možeš aktivirati automatsko prevođenje (uključi *Closed Captions*, ikonica CC, te potom u postavkama odaberi *Subtitles – Auto translate*, te s popisa odaberi hrvatski jezik).

2. Franz Liszt skladao je glazbu na Petrarkin 104. sonet. Dostupan je na poveznici:

<https://www.youtube.com/watch?v=CnkVjsvdyoM>

3. Okušaj se i ti u uglazbljivanju ili ilustraciji tebi najdražega od Petrarkinih soneta.

4. O utjecaju Petrarce na hrvatsko pjesništvo i o hrvatskim petrarkistima postoje brojne studije. Istraživali su tu temu Jagić, Murk, Rešetar, Torbarina, Bogišić, Tomasović i drugi.

Istražuj i ti o hrvatskom petrarkizmu. Možeš krenuti od natuknice petrarkizam u Hrvatskoj enciklopediji:

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=47916>

Bit će ti pritom korisni sljedeći izvori:

- Čale, Frano. 1971. *Petrarca i petrarkizam*. Zagreb: Školska knjiga.
- Tomasović, Mirko. 1998. Marulićevi hrvatski prepjevi Petrarke. *Colloquia Maruliana* VII. Str. 37-46.
- Lučin, Bratislav i Mirko Tomasović, ur. 2006. Petrarca i petrarkizam u hrvatskoj književnosti – zbornik radova s međunarodnog simpozija održanog od 27. do 29. rujna 2004. u Splitu, Split: Književni krug.

- Tomasović, Mirko. 2004. *Vila Lovorka: studije o hrvatskom petrarkizmu*. Split: Književni krug.

5. Na portalu e-Lektire dostupna su djela brojnih hrvatskih petrarkista:

- [Zbornik Nikše Ranjine](#), najstariji lirski zbornik hrvatske svjetovne lirike, koji sadrži preko 800 pjesama. Nastao je u prvoj polovici 16. stoljeća: Dubrovčanin [Nikša Andrić Ranjina](#) (1494-1582) u njega je zapisivao stihove svojih suvremenika. Zahvaljujući tom sačuvanom blagu, danas poznajemo pjesme prve generacije dubrovačkih petrarkista, kao što su [Džore Držić](#) (1461.-1501.) i [Šiško Menčetić](#) (1457.-1527.), te [Mavro Vetranović](#) (1482.-1576.) i drugi dubrovački pjesnici.
- pjesma [Ako mi ne daš lik](#) zadarskog renesansnog pjesnika [Jeronima Vidulića](#) (umro 1499.), najstarija potvrda odjeka trubadurske lirike i petrarkizma kod nas. Pjesma se slučajno sačuvala napisana na jednom službenom dokumentu.
- Zbirka [Skladanja izvarsnih pisan razlicih](#) hvarskog pjesnika [Hanibala Lucića](#) (1485.-1553.), najpoznatijeg po pjesmi [Jur ni jedna na svit vila](#).
- [Izabrane pjesme Nikole Nalješkovića](#) (1505.-1587.), dubrovačkog petrarkista i komediografa.
- [Pjesni razlike Marina Držića](#) (1508.-1567.), najvećeg hrvatskog renesansnog dramatičara, autora [Dunda Maroja](#), [Novele od Stanca](#), [Skupa](#), [Tirene](#)...
- roman [Planine](#) Ninjanina [Petra Zoranića](#) (1508. – između 1543. i 1569), jednog od najznačajnijih naših renesansnih književnika. Zoranić je u to prozno djelo uvrstio ljubavne lirske dionice koje, ako ih se promatra izdvojeno, čine gotovo samostalan petrarkistički kanconijer. Uvršten je i njegov prepjev jednog Petrarkinog soneta: [Mira ne nahodim, nit s' imam ratit s kim](#).
- [Pjesni razlike](#) dubrovačkog petrarkističkog pjesnika [Dinka Ranjine](#) (1536.-1607.). Ranjina je prepjevao i u svoj kanconijer uvrstio jednu Petrarkinu pjesmu [Ni na nebu goru svitle zvizde zriti](#).

- [Pjesme](#) dubrovačkog petrarkiste [Dominka Zlatarića](#) (1558.-1613.), koji je svoj kanconijer posvetio legendarnoj dubrovačkoj ljepotici [Cvijeti Zuzorić](#).
- [Pjesni ljuvene i poema Derviš](#) dubrovačkog pjesnika [Stijepe Đurđevića](#) (1579.-1632.), koji petrarkističko uzdisanje već parodira.
- Kanconijer [Plandovanja](#) dubrovačkog pjesnika [Džive Bunića Vučića](#) (1591. ili 1592. –1658.), koji već spada u razdoblje književnog manirizma i baroka. Njegova se zbirka smatra jednim od najvrednijih hrvatskih petrarkističkih ostvarenja.
- [Gartlic za čas kratiti](#), zbornik ljubavnih pjesama urotnika [Frana Krste Frankopana](#) (1643.-1671.), napisan na kajkavskom. Spomenimo da Frankopanove pjesme često sadrže izrazito otvorene erotske motive, pa čak pjevaju i o »konzumiranoj« ljubavi, što je kod ranijeg renesansnog i baroknog petrarkizma bilo nezamislivo. *Gartlic* je vrt, vrtić.
- [Razlike pjesni Petra Kanavelića](#) (1637.-1719.), baroknog pjesnika iz Korčule.
- Jedina dama u društvu vrlih muževa je [Katarina Patačić](#) (oko 1750.-1811.) iz Varaždina, autorica rokoko kajkavskog pjesničkog kanconijera [Pesme horvatske](#).
- [Gundulića](#) nema na ovom popisu, jer je autor Osmana svoje mladenačke ljubavne pjesme, nazvavši ih »porod od tmine«, uništio.

Ovaj je popis zorna ilustracija koliko je snažan odjek Petrarke i petrarkizma bio kod nas i koliko se, što bi dubrovački pjesnici rekli, »dunižalo« (uzdisalo).

Prouči bilješke o autorima, odaberi i pročitaj neke njihove pjesme; nekima od njih bavit ćete se na nastavi hrvatskog jezika

6. Neke su pjesme hrvatskih petrarkista na portalu e-Lektire dostupne i u zvučnom zapisu. Poslušaj ih:

- Džore Držić: [Pridrago sej lito](#); [U čem se ko vidi](#)
- Šiško Menčetić: [Blaženi čas i hip](#); [Ne vim ja](#)
- pjesma nepoznatog autora iz *Zbornika Nikše Ranjine*: [Odiljam se, moja vilo](#)

- Hanibal Lucić: [*Jur ni jedna na svit vila*](#)
- Dinko Ranjina: [*U dzoru prolitnju*](#)
- Dominko Zlatarić: [*U hvalu pokoja i mirne pameti*](#)

Kao i pjesme nešto kasnijih, baroknih pjesnika:

- Dživo Bunić Vučić: [*Nemoj, nemoj, mâ Ljubice*](#)
- Katarina Patačić: [*Pričetek Ljubavi*](#)

7. Naša renesansna Laura je Dubrovčanka Cvijeta Zuzorić (1552.-1648.), ljepotica stasom i duhom, koja nije bila predmet obožavanja samo jednog nego mnogih pjesnika! Pjesnik [Dominko Zlatarić](#) posvetio joj je cijeli svoj kanconijer, o njoj je pjevao i veliki talijanski pjesnik Torquato Tasso (1544.-1595.), autor epa *Oslobođeni Jeruzalem*. Pretpostavlja se da je i sama bila pjesnikinja, no ništa od njenih pjesama nije sačuvano.

Istraži o Cvijeti Zuzorić; možeš krenuti od naše [zanimljivosti](#).

8. Kako zvuči Petrarkina poezija u izvorniku, možeš poslušati na ovoj poveznici:

<https://librivox.org/canzoniere-rerum-vulgarium-fragmenta-vol-1-by-francesco-petrarca/>

Rječnik

cić, cica – zbog, radi

Eol – starogrčki bog vjetra

Feb – »Sjajni«, »Blistavi«, pridjevak Apolona, starogrčkog boga svjetlosti, sunca, glazbe, medicine, poezije, proricanja...

Jan – Janus, starorimski bog vremena; prikazivao se sa dva lica, mladim i starim

jur – već

kâ – koja

neharan – nezahvalan

stupaj – korak

uhvati se – nadati se

vaj – jad

Vulkan – rimski bog vatre i kovačke vještine (grč. Hefest)

zač – zašto

Impresum

Naručitelj:

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET

Josipa Marohnića 5, 10000 Zagreb
tel.: +385 1 6661 500
www.carnet.hr

Nakladnik:

Bulaja naklada d.o.o

Radnički dol 8, 10000 Zagreb
tel/fax: +385 1 4822 154
info@bulaja.com
www.bulaja.com

Urednik: Zvonimir Bulaja

Oblikovanje: Luka Duplančić, Zvonimir Bulaja

Naslovnica: Luka Duplančić

Bilješka o autoru i djelu: dr. sc. Jelena Vignjević

Metodička obrada: dr. sc. Jelena Vignjević

Tehnička realizacija: Bulaja naklada d.o.o.

Za nakladnika: Zvonimir Bulaja

Pri pripremi ove elektroničke knjige uloženi su maksimalni mogući trud i pažnja, te su svi uključeni materijali pažljivo kontrolirani, korigirani i testirani. Međutim, Bulaja naklada d.o.o., CARNET i autori ne mogu biti odgovorni za bilo kakve štete, izravne i neizravne, prouzročene upotrebom ove elektroničke knjige, odnosno pogreškama u tekstovima (nekompletni, netočni ili oštećeni podaci, greške pri unosu i slično).

Sva autorska prava na knjigu su pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, kopirati niti na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova dopuštenja.

ISBN: 978-953-328-395-1

Za prijevod: © Mirko Tomasović

Zagreb, 2018.